

**УМАНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ САДІВНИЦТВА
ФАКУЛЬТЕТ ЕКОНОМІКИ І ПІДПРИЄМНИЦТВА**

**ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СТАЛОГО ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ
НАЦІОНАЛЬНОГО ГОСПОДАРСТВА:
ТЕОРІЯ, МЕТОДОЛОГІЯ ТА ПРАКТИКА**

Колективна монографія

За редакцією
Пешочатенко О.О.

Умань
«Сочінський М. М.»
2020

УДК 330.34
3-12

*Друкується за рішенням вченої ради
Уманського національного університету садівництва
(протокол №6 від 10 червня 2020 року)*

Рецензенти:

доктор економічних наук, професор Щурик М.В.;
доктор економічних наук, професор Жудро М.К.;
доктор економічних наук, професор Нестерчук Ю.О.

Автори вміщених матеріалів висловлюють свою думку, яка не завжди збігається з позицією редакції. За вміст матеріалів (у т.ч. наявність плагіату) відповідальність несуть автори. Матеріали подаються в авторській редакції.

3-12 **Забезпечення** сталого економічного розвитку національного господарства: теорія, методологія та практика / Під ред. д.е.н., професора О.О. Непочатенко. – Умань: Видавець «Сочінський М. М.», 2020. – 272 с.

ISBN 978-966-2643-22-0

У монографії викладені результати досліджень сучасних проблем сталого економічного розвитку національного господарства. Висвітлені соціально-економічні аспекти функціонування економіки. Розглянуто теоретичні та практичні засади функціонування фінансової системи країни. Значну увагу приділено теоретичним та практичним аспектам розвитку підприємницької діяльності як основи розвитку економіки країни.

Розраховано на студентів, аспірантів, викладачів, наукових співробітників та фахівців, які займаються питаннями розвитку економіки.

УДК 330.34

ISBN 978-966-2643-22-0

© Уманський національний
університет садівництва, 2020

ЗМІСТ

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ РОЗВИТКУ НАЦІОНАЛЬНОГО ГОСПОДАРСТВА

1.1. Економічні наслідки від запровадження безвізового режиму Європейського Союзу для України (Костюк В.С., к.е.н., доцент, Уманський національний університет садівництва)	8
1.2. Зарубіжний досвід забезпечення захисту інтелектуальної власності для України (Ревуцька А.О., к.е.н., доцент, Уманський національний університет садівництва)	12
1.3. Роль державно-приватного партнерства в системі модернізації сільського господарства (Прокопенко К.О., к.е.н., ст.н.с., Державна установа «Інститут економіки та прогнозування НАН України»)	25
1.4. Концептуалізація впливу трансформаційних процесів на розвиток агрострахового ринку (Прокопчук О.Т., к.е.н., доцент, Уманський національний університет садівництва)	30
1.5. Теоретичні аспекти формування маркетингових стратегій аграрних підприємств (Пенькова О.Г., д.с.н., доцент; Харенко А.О., к.е.н., доцент; Рибчак В.І., к.е.н., доцент, Уманський національний університет садівництва)	36
1.6. Функціональна значущість землеустрою у використанні та охороні земель ОТГ (Петренко О.Я., к.е.н., доцент, Харківський національний аграрний університет ім. В.В. Докучаєва)	42
1.7. Діагностика методичних підходів оцінки персоналу на сучасних підприємствах (Волобосва І.О., к.е.н., старший викладач, Київський національний економічний університет ім. В. Гетьмана)	47
1.8. Необоротні активи: визначення, класифікація та оцінка (Михайлюшина С.О., к.е.н., доцент, Уманського національного університету садівництва)	55

РОЗДІЛ 2. СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНІ АСПЕКТИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СТАЛОГО РОЗВИТКУ НАЦІОНАЛЬНОГО ГОСПОДАРСТВА

2.1. Стійкий розвиток та індекс людського розвитку: взаємозв'язок, міжнародні порівняння та перспективи (Даниленко Н.С., к.т.н., доцент; Рудакова С.Г., к.т.н., доцент; Щегілін Л.В., к.е.н., доцент, ДВНЗ «Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана»)	62
2.2. Соціальна сфера територіальних громад в умовах децентралізації (Присянко А.М., к.е.н., доцент, професор; Кирилюк В.В., к.е.н., старший викладач ДВНЗ «Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана»)	68
2.3. Державно-приватне партнерство як інструмент розвитку зрошення (Дідковська Л.Л., к.е.н., старший науковий співробітник, ДУ «Інститут економіки та прогнозування НАН України»)	73
2.4. Підвищення ефективності сільського господарства як основного чинника розвитку сільських територій (Максва Л.М., к.н. держ.упр., доцент, Харківський національний аграрний університет ім. В.В. Докучаєва)	78
2.5. Комплексна оцінка структурних компонент сталого соціально-економічного розвитку сільських територій Черкаської області (Смолій Л.В., к.е.н., доцент, Уманський національний університет садівництва)	83
2.6. Вигідне місце на світовому ринку - пріоритет розвитку агропромислового виробництва України (Улапчук В.С., д.е.н., професор; Жарук О.В., к.е.н., доцент, Уманський національний університет садівництва)	96

2.7. Стан і перспективи розвитку молочного скотарства в Україні (Мсрчанський В.В., к.е.н., доцент; Худавердієва В.А., к.е.н., доцент; Воронкова А.А., к.е.н., доцент; Чуйко Н.В. к.е.н., доцент, Харківська державна зооветеринарна академія)	105
2.8. Маркетинговий аналіз кон'юнктури ринку зерна в Україні (Корман І.І., к.е.н., доцент; Семєнда О.В., к.е.н., ст. викладач, Уманський національний університет садівництва)	112
2.9. Перспективи розвитку міжнародного туризму у м. Львові (Макар О.П., к.е.н., доцент; Дулин І.С., к.е.н., доцент, Національний університет "Львівська політехніка")	118
2.10. Тенденції розвитку готельного господарства України (Льницька-Гикавчук Г.Я., к.е.н., доцент, Національний університет «Львівська політехніка»).	125
2.11. Стратегічний аудит планування чисельності персоналу як чинник забезпечення сталого розвитку організації (Даниленко О.А., к.с.н., доцент, Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана)	130

РОЗДІЛ 3. ТЕОРЕТИЧНІ ТА ПРАКТИЧНІ ЗАСАДИ ФУНКЦІОНУВАННЯ ФІНАНСОВОЇ СИСТЕМИ КРАЇНИ

3.1. Особливості адміністрування податку на майно в Україні (Барабаш Л.В., к.е.н., доцент, Уманський національний університет садівництва)	135
3.2. Справедливість як основний принцип оподаткування (Бечко П.К. к.е.н., професор; Шумило Т.В., аспірант, Уманський національний університет садівництва)	142
3.3. Аналіз стану кредитування банками суб'єктів малого підприємництва в Україні (Бондренко Н.В., к.е.н., доцент, Уманський національний університет садівництва)	147
3.4. Організація внутрішнього аудиту в системі управління банківськими ризиками (Власюк С.А., к.е.н., доцент; Цимбалюк Ю.А., к.с.н., доцент; Ролінський О.В., к.е.н., доцент, Уманський національний університет садівництва)	155
3.5. Сучасний стан та напрями удосконалення бюджетного менеджменту в Україні (Гузар Б.С., к.е.н., доцент, Уманський національний університет садівництва)	160
3.6. Система казначейського виконання місцевих бюджетів та напрями її удосконалення (Гузар Б.С., к.е.н., доцент; Купенко М.А., Уманський національний університет садівництва)	168
3.7. Оцінка стану кредитної діяльності банків України (Мельник К.М., к.е.н., доцент; Каташинський В.О., Уманський національний університет садівництва) ..	176
3.8. Стратегія податкової політики держави в сільському господарстві (Нагорна Ю.І., Уманський національний університет садівництва)	182
3.9. Розвиток ринку кредитних ресурсів для сільськогосподарських підприємств (Наталя О.С., аспірант, Уманський національний університет садівництва)	186
3.10. Ресурсне оподаткування в країнах з розвинутими ринковими відносинами та його адаптація у вітчизняну податкову систему (Опалко К.С., завідувач навчально-методичної лабораторії ВСП «Уманський фаховий коледж технологій та бізнесу Уманського національного університету садівництва»)	191
3.11. Лізинг як перспективний фінансовий інструмент розвитку сільського господарства (Осіпова А.А., викладач, Уманський національний університет садівництва)	197

3.12. Шляхи оптимізації формування доходів місцевих бюджетів України (Пташник С.А., к.е.н., ст. викладач; Мальована М.М., Уманський національний університет садівництва)	202
---	-----

РОЗДІЛ 4. ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СТАЛОГО РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

4.1. Особливості аналізу фінансової стійкості на підприємствах в сучасних перманентних умовах (Багрій К.Л., к.е.н., доцент, Чернівецький торговельно-економічний інститут Київського національного торговельно-економічного університету)	207
4.2. Мінімізація податкових ризиків вітчизняними суб'єктами господарювання (Бечко П.К. к.е.н., професор; Нагорний В.І., Уманський національний університет садівництва)	211
4.3. Теоретичні основи формування конкурентних переваг підприємства (Бортник Т.І., к.е.н., доцент; Лементовська В.А., к.е.н., доцент, Уманський національний університет садівництва)	216
4.4. Організація фінансового контролю на підприємствах та його удосконалення (Гузар Б.С., к.е.н, доцент, Уманський національний університет садівництва)	220
4.5. Облікова політика в системі регуляторних механізмів розвитку підприємницької діяльності господарюючих суб'єктів (Кобилянський М.О., Уманський національний університет садівництва)	226
4.6. Підвищення кредитоспроможності аграрних підприємств як один з напрямів розвитку системи кредитування в аграрному секторі (Колодуха С. М., к.в.н., доцент, Уманський національний університет садівництва)	233
4.7. Шляхи удосконалення обліку та контролю виробництва продукції підприємства (Крочак О.І., к.е.н., доцент, Уманський національний університет садівництва)	240
4.8. Зарубіжний досвід податкового планування на підприємстві (Ліса Н.В., к.е.н, доцент, Уманський національний університет садівництва)	244
4.9. Особливості формування механізму маркетингу сільськогосподарських підприємств (Макушок О.І., к.е.н., доцент; Цесляк В.Ф., к.е.н., доцент, Уманський національний університет садівництва)	250
4.10. Агрофранчайзинг – перспектива розвитку малого агробізнесу в Україні (Удовя Л.О., к.с.н., старший науковий співробітник, Державна установа «Інститут економіки та прогнозування НАН України»)	254
4.11. Високість інформаційних технологій в отриманні прогнозних даних підприємств (Улянич Ю.В., к.е.н., доцент, Уманський національний університет садівництва)	260
4.12. Удосконалення маркетингової цінової політики промислового підприємства (Соковіла Д.М., к.е.н., доцент; Цимбалюк Ю.А., к.е.н., доцент, Уманський національний університет садівництва)	264

Необоротні активи: визначення, класифікація та оцінка

Михайловина С.О., к.е.н., доцент

Уманського національного університету садівництва

В умовах сучасної економіки головною метою підприємства є створення умов для розвитку підприємства, підвищення свого рівня і кваліфікації робітників, залучення інвестицій, оперативно реагувати на ринкові зміни. Необоротні активи, як правило, відіграють важливу роль у капіталі підприємства. У процесі управління необоротними активами вирішуються такі комплекси управлінських завдань: обґрунтування можливих форм оновлення основних виробничих засобів, визначення потреби в їх нарощенні та можливих способів розширення, формування необхідних фінансових ресурсів, підвищення ефективності використання введених в дію основних засобів. Правильна та обґрунтована побудова обліку необоротних активів має значний вплив на якість обліку та контролю на підприємстві в цілому.

Відповідно до Національних Положень (стандартів) бухгалтерського обліку, в Україні, як і в міжнародній практиці, активи є першим і найважливішим об'єктом бухгалтерського обліку. Активи – ресурси, контрольовані підприємством в результаті минулих подій, використання яких, як очікується, приведе до надходження економічних вигод у майбутньому¹.

Необоротні активи - це матеріальні та нематеріальні ресурси, які належать установі та забезпечують її функціонування і строк корисної експлуатації яких, як очікується, становить більше одного року.

Строк корисної (очікуваної) експлуатації необоротних активів установи встановлюється міністерством за відомчою підпорядкованістю або (якщо такі нормативні документи відсутні) установою самостійно в момент придбання

¹ Загальні вимоги до фінансової звітності: Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку, затверджене наказом Міністерства фінансів України від 07.02.2013 р..№ 73 зі змінами і доповненнями. База даних Законодавство України. ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13> (дата звернення: 10.06.2020).

активу²

В економічній теорії під необоротними активами розуміють вилучені підприємством з господарського обороту власні кошти, які обліковуються на балансі.

У бухгалтерському обліку до необоротних активів належать активи, призначені для використання протягом періоду більше одного року (або операційного циклу, якщо він перевищує один рік). Тобто вони обслуговують декілька циклів виробництва, не змінюючи при цьому своєї натуральної форми³.

До необоротних активів належать основні засоби, інші необоротні матеріальні активи, нематеріальні активи, довгострокові фінансові інвестиції, капітальні інвестиції, довгострокові біологічні активи, відстрочені податкові активи, довгострокова дебіторська заборгованість та інші необоротні активи, гудвіл.

Основна мета управління необоротними активами полягає у забезпеченні їх своєчасного оновлення та ефективного використання. Однією з найважливіших складових необоротних активів є основні засоби. Основні засоби складають основу матеріально-технічної бази організацій і підприємств.

Згідно з п. 4 П(С)БО 7 основні засоби – матеріальні активи, які підприємство утримує з метою використання їх у процесі виробництва або постачання товарів, надання послуг, здавання в оренду іншим особам або для здійснення адміністративних і соціально-культурних функцій, очікуваний строк корисного використання (експлуатації) яких більше одного року (або операційного циклу, якщо він довший за рік)⁴.

П(С)БО 7 «Основні засоби» визначає методологічні засади формування в бухгалтерському обліку інформації про основні засоби, інші необоротні

² Інструкція з обліку основних засобів та інших необоротних активів бюджетних установ. Затверджено наказом Державного казначейства України 17.07.2000 р. №64 Зареєстровано в Міністерстві юстиції України 31.07.2000 р. за №459/4680. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0459-00> (дата звернення: 10.06.201920).

³ Бутинець Ф. Ф. Бухгалтерський фінансовий облік. Житомир: Рута. 2001.

⁴ Основні засоби: Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 7. Затверджене наказом Міністерства фінансів України від 27.02.2000 р. №92 зі змінами і доповненнями. База даних Законодавство України. ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0288-00> (дата звернення: 12.06.2020).

матеріальні активи та незавершені капітальні інвестиції в необоротні матеріальні активи, а також розкриття інформації про них у фінансовій звітності. Норми цього Положення застосовуються підприємствами, організаціями та іншими юридичними особами усіх форм власності (крім бюджетних установ та підприємств, які відповідно до законодавства складають фінансову звітність за міжнародними стандартами фінансової звітності).

Ефективність системи бухгалтерського обліку залежить від ефективності її підсистем (елементів). З огляду на це, необхідно розглянути класифікацію основних засобів.

Згідно п. 5 П(С)БО 7 «Основні засоби» в бухгалтерському обліку виділяють дев'ять груп основних засобів. Крім того, підприємство має право розширювати наведену класифікацію в межах груп (підгруп) основних засобів на власні, орендовані й ті, що знаходяться в експлуатації, запасі, оренді, ремонті, на модернізації, реконструкції, добудові, частковій ліквідації⁵.

На відміну від П(С)БО 7 «Основні засоби», яке чітко встановлює групування основних засобів, МСБО 16 «Основні засоби» (п. 37) містить приклади окремих класів основних засобів, що являє собою групу активів, однакових за характером і способом використання в діяльності суб'єкта господарювання. Прикладами окремих класів активів є: а) земля; б) земля та будівлі; в) машини та обладнання; г) кораблі; г) літаки; д) автомобілі; е) меблі та приладдя; є) офісне обладнання.⁶

В основному нами здійснено класифікацію за такими ознаками: функціональним призначенням, за використанням, за ознакою належності, галузевою ознакою. Загальна класифікація основних засобів наведена на рис. 1⁷.

⁵ Основні засоби: Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 7. Затверджене наказом Міністерства фінансів України від 27.02.2000 р. №92 зі змінами і доповненнями. База даних Законодавство України. ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0288-00> (дата звернення: 12.06.2020).

⁶ Основні засоби: Міжнародні стандарти бухгалтерського обліку 16. Виданий Радою з Міжнародних стандартів бухгалтерського обліку зі змінами станом на 01.01. 2012 р. Ідентифікатор 929_014. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/929_014/print (дата звернення: 10.06.2020).

⁷ Дяба В.М. Облік та аналіз необоротних активів. К. : КНЕ. 2008. 288 с.

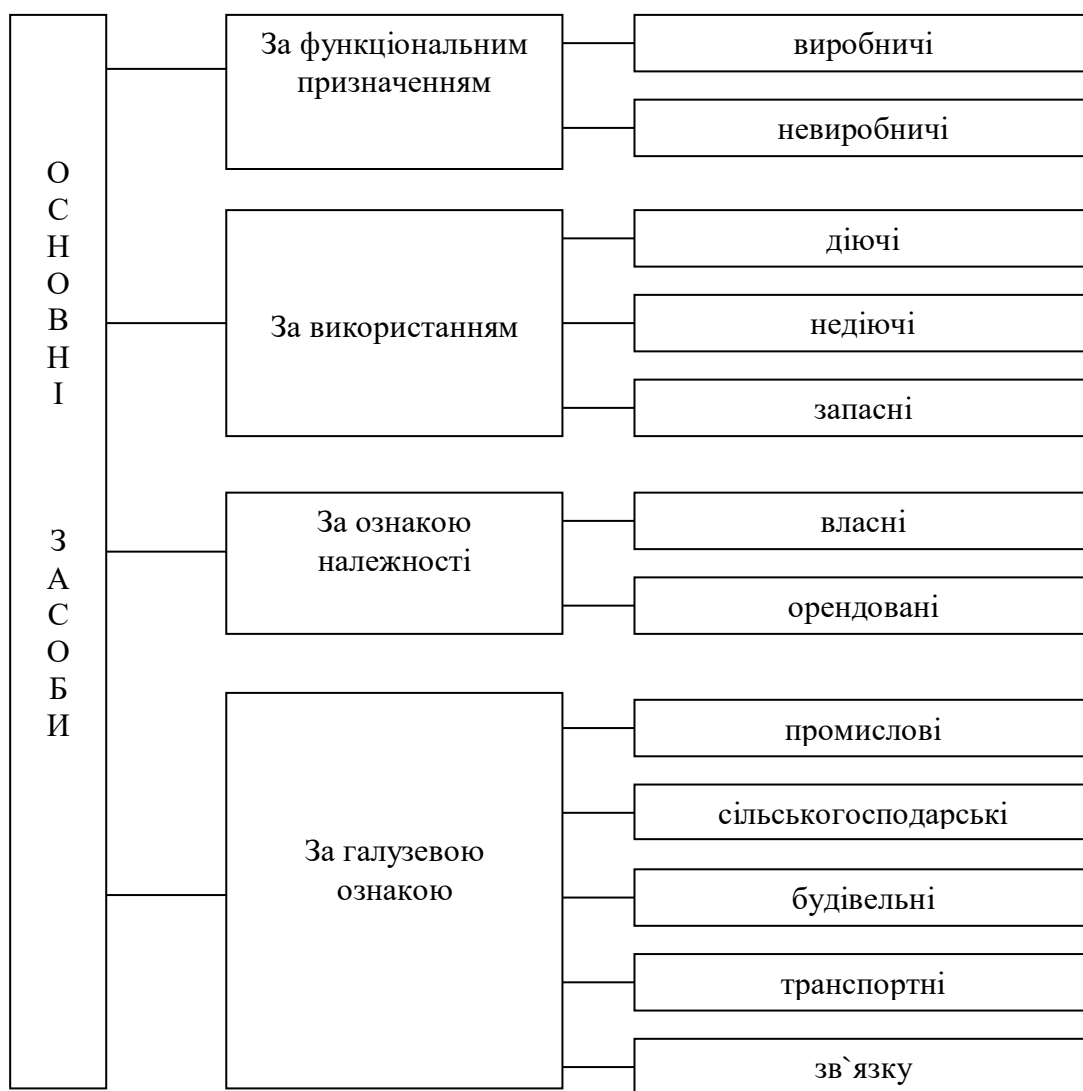

Рис. 1. Економічна класифікація основних засобів

У пп. 14.1.138 п. 14 Податкового кодексу України ⁸ визначено термін «основні засоби» – матеріальні активи, у тому числі запаси корисних копалин наданих у користування ділянок надр (крім основні засоби - матеріальні активи, у тому числі запаси корисних копалин наданих у користування ділянок надр (крім вартості землі, незавершених капітальних інвестицій, автомобільних доріг загального користування, бібліотечних і архівних фондів, матеріальних активів, вартість яких не перевищує 20000 гривень, неvirобничих основних засобів і

⁸ Податковий кодекс: закон України від 02.12.2010 № 2755-VI (зі змінами та доповненнями) База даних Законодавство України / ВР України. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17> (дата звернення: 09.06.2020).

нематеріальних активів), що призначаються платником податку для використання у господарській діяльності платника податку, вартість яких перевищує 20000 гривень і поступово зменшується у зв'язку з фізичним або моральним зносом та очікуваний строк корисного використання (експлуатації) яких з дати введення в експлуатацію становить понад один рік (або операційний цикл, якщо він довший за рік).

З метою максимального зближення бухгалтерського та податкового обліків у Податковому кодексі України наведено класифікацію основних засобів, що застосовується в бухгалтерському обліку. При цьому, до основних засобів відносять і інші необоротні матеріальні активи⁹.

Проте передбачена Податковим кодексом класифікація більшою мірою деталізована та узгоджена з мінімально допустимими строками корисного використання. Існує ряд суперечливих моментів щодо класифікаційних груп основних засобів.

Серед актуальних питань класифікації основних засобів – віднесення земельних ділянок до окремої групи основних засобів чи складової довгострокових біологічних активів. Така умова передбачена П(С)БО 30 «Біологічні активи»¹⁰ та МСФЗ 41 «Сільське господарство»¹¹, відповідно до яких земельні ділянки потрібно обліковувати у складі основних засобів або інвестиційної нерухомості, тобто окремо від біологічних активів, що розміщені на таких ділянках.

Податковим законодавством не вирішено проблему щодо такої класифікаційної групи основних засобів як інвестиційна нерухомість, яка також не передбачена П(С)БО 7 «Основні засоби», а Інструкцією про застосування

⁹ Податковий кодекс: закон України від 02.12.2010 № 2755-VI (зі змінами та доповненнями) База даних Законодавство України / ВР України. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17> (дата звернення: 09.06.2020).

¹⁰ Біологічні активи: Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 30. Затверджене наказом Міністерства фінансів України від 18.11.2005 р. № 790 зі змінами і доповненнями. База даних Законодавство України. ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1456-05#Text> (дата звернення: 08.06.2020).

¹¹ Сільське господарство: Міжнародні стандарти бухгалтерського обліку 41. Виданий Радою з Міжнародних стандартів бухгалтерського обліку зі змінами станом на 01.01 2012 р. Ідентифікатор 929_027. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/929_014/print (дата звернення: 10.06.2020).

Плану рахунків бухгалтерського обліку для обліку інвестиційної нерухомості виділено окремий субрахунок у складі основних засобів.

Об'єкт основних засобів визнають активом (п. 6 П(С)БО 7), якщо виконуються 2 умови:

- 1) є ймовірність, що в майбутньому підприємство одержить економічні вигоди від його використання;
- 2) його вартість можна достовірно визначити¹².

Ряд авторів звертають увагу на відмінності визнання та оцінки основних засобів у бухгалтерському та податковому законодавстві. Одним із принципових питань в організації бухгалтерського обліку є оцінка основних засобів.

За переконанням Смоленюк П.С., для успішної діяльності ринково орієнтованого підприємства необхідно оптимально оцінити майно, можливості і результати. Грунтуючись на таких видах оцінок, як оцінка за первісною, відновлювальною і залишковою вартістю, підприємства не можуть реально оцінити майно, зобов'язання, власність тому, що вони не відображають ринкових цін, що змінюються, і їхнього впливу на вартість майна, змін технологій та інших факторів. Тому необхідний такий механізм оцінки, що використовує різні найбільш оптимальні методи. Тільки за допомогою об'єктивної оцінки можна скласти правильне уявлення про факти господарського життя та активів¹³.

Важливе значення в системі бухгалтерського обліку має правильна оцінка основних засобів та інших необоротних активів. Розрізняють такі види оцінки основних засобів: первісна вартість; переоцінена (відтворювальна вартість); залишкова (балансова вартість); справедлива вартість; ліквідаційна вартість; вартість що амортизується.

¹² Основні засоби: Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 7. Затверджене наказом Міністерства фінансів України від 27.02.2000 р. №92 зі змінами і доповненнями. База даних Законодавство України. ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0288-00> (дата звернення: 12.06.2020).

¹³ Смоленюк П. С. Облік основних засобів в нових умовах господарювання. Наука й економіка. 2012. № 1 (25). С. 108-116.

У визначенні нематеріальних активів згідно з П(С)БО 8¹⁴ як ключовий момент зазначено, що актив є немонетарним. Пояснення поняття немонетарності подано у П(С)БО 19 «Об'єднання підприємств»¹⁵. Немонетарними активами визнаються активи, крім грошових коштів, їх еквівалентів та дебіторської заборгованості у фіксованій (або визначеній) сумі грошей. Нематеріальні активи також не належать ні до грошових коштів та їх еквівалентів, ні до дебіторської заборгованості. Відповідно, вони є немонетарними. Проте слід зазначити, що до немонетарних активів відносять також інші оборотні та необоротні активи. «Немонетарність» не є характерною ознакою нематеріальних активів. Основна ознака нематеріальних активів – відсутність речової форми.

У податковій системі нематеріальні активи визначаються як об'єкти інтелектуальної, в тому числі промислової власності, а також інші аналогічні права, визнані у порядку, встановленому відповідним законодавством, об'єктом права власності платника податку. Головною ознакою для визначення нематеріальних активів є отримання підприємством виключних майнових прав на об'єкт інтелектуальної власності, тобто можливості їх відчуження. В обліково-аналітичній системі нематеріальні активи визначаються як немонетарний актив, який не має матеріальної форми та може бути ідентифікований¹⁶.

Методологічною основою формування в бухгалтерському обліку інформації про нематеріальні активи і розкриття інформації про них у фінансовій звітності визначені П(С)БО 8 «Нематеріальні активи». Згідно з даним документом, головними аспектами визнання нематеріального активу в бухгалтерському обліку є наступні: відповідність нематеріального активу його

¹⁴ Нематеріальні активи. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 8. Затверджене наказом Міністерства фінансів України від 18.10.1999 р. №242 зі змінами і доповненнями. База даних Законодавство України. ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0750-99#Text> (дата звернення: 12.06.2020).

¹⁵ Об'єднання підприємств: Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 19. Затверджене наказом Міністерства фінансів України від 07.07.2000 р. №163 зі змінами і доповненнями. База даних Законодавство України. ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0499-99#Text> (дата звернення: 05.06.2020).

¹⁶ Колумбет О.П. Оцінка нематеріальних активів: бухгалтерський та податковий аспекти. Науковий вісник Академії муніципального управління. Серія: Економіка. 2009. № 7. С. 9-15.

визначення; можливість ідентифікації; контроль над активом; майбутні економічні вигоди; період використання більше одного року; достовірне визначення вартості; наявність підтверджуючих документів про право користування або право власності¹⁷.

Кожен вид нематеріальних активів має бути відображений в обліку на окремому субрахунку, мати свій підхід до обліку, нарахування зносу, списання.

С.В. Шульга зазначає, що найважливішими особливостями нематеріальних активів як ресурсів підприємства, які визначають порядок їх обліку є: відмінність об'єктів за природою виникнення та сферами використання; відсутність матеріальної форми існування; складність оцінки та визначення строку корисного використання; неможливість відокремлення певних об'єктів нематеріальних активів від іншого майна підприємства; високий ступінь невизначеності моменту та величини отримання прибутку від використання¹⁸.

В той же час, нематеріальні активи можуть приносити прибуток лише в процесі їх використання і тільки в поєднанні із засобами, предметами праці та робочою силою, адже саме в такій сукупності проявляється ефект від їх використання.

Досить суттєвою частиною необоротних активів є «Довгострокові біологічні активи».

Термін «Біологічний актив» в Україні було введено в листопаді 2005 року з розробкою проекту П(С)БО 30 «Біологічні активи»¹⁹. До цього в практиці бухгалтерського обліку про біологічні активи взагалі не згадувалося.

Біологічні активи класифікують за різними ознаками. Так, залежно від напрямку та строку використання біологічні активи відносять до необоротних

¹⁷ Нематеріальні активи. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 8. Затверджене наказом Міністерства фінансів України від 18.10.1999 р. №242 зі змінами і доповненнями. База даних Законодавство України. ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0750-99#Text> (дата звернення: 12.06.2020).

¹⁸ Шульга С.В. Облік і аудит нематеріальних активів: теорія, організація, методика. Дис. канд. екон. наук. Київ, 2006.

¹⁹ Біологічні активи: Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 30. Затверджене наказом Міністерства фінансів України від 18.11.2005 р. № 790 зі змінами і доповненнями. База даних Законодавство України. ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1456-05#Text> (дата звернення: 08.06.2020).

активів або оборотних активів. Схематично види біологічних активів в залежності від строку і напрямку використання наведені на рисунку 2.

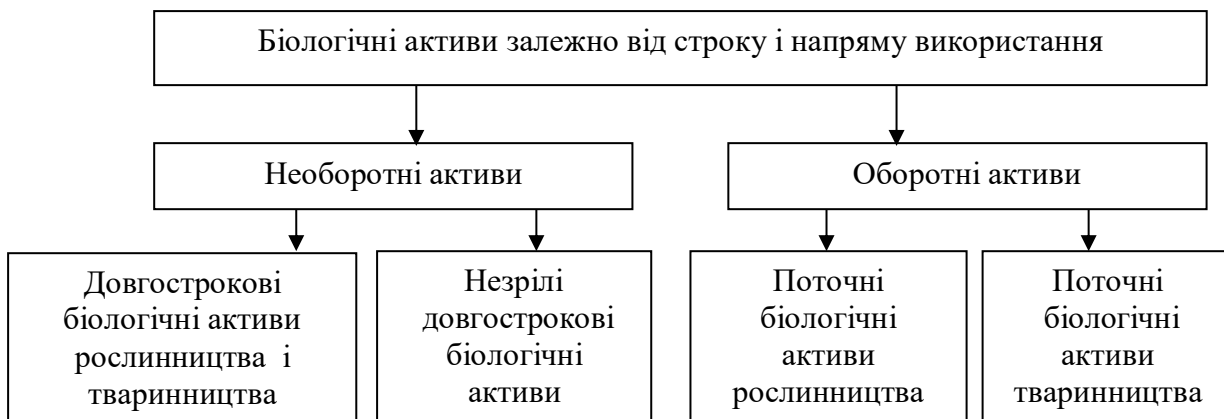

Рис. 2. Види біологічних активів в залежності від строку і напрямку використання

Біологічні активи в залежності від строку їх біологічного перетворення поділені на дві групи: довгострокові і поточні. Довгострокові біологічні активи – усі біологічні активи, які не є поточними біологічними активами.

Класифікація довгострокових біологічних активів в залежності від строку їх біологічного перетворення представлена на рисунку 3.

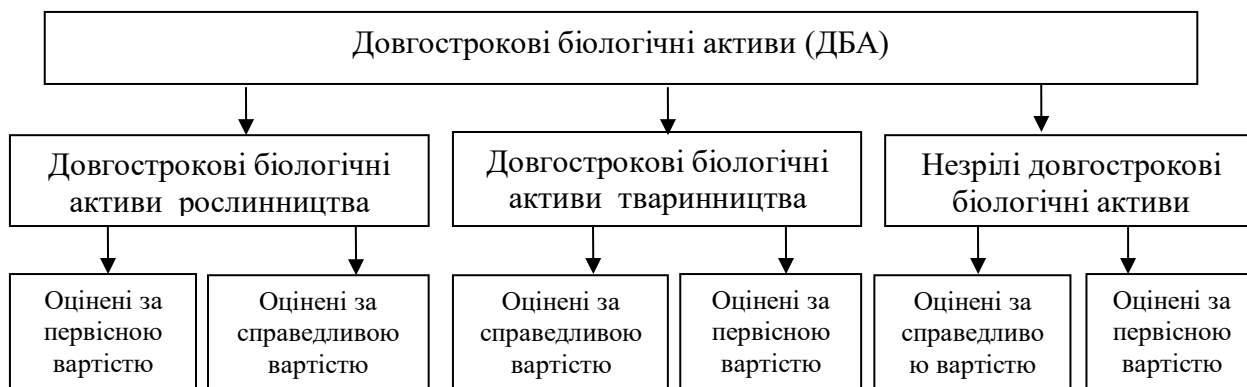

Рис. 3. Класифікація біологічних активів в залежності від строку їх біологічного перетворення

Підприємство може розширювати зазначену класифікацію, поділяючи у розрізі груп (підгруп) біологічні активи на власні та орендовані тощо.

Основні види біологічних активів сільськогосподарських підприємств наведені у таблиці 1.

**Приклади довгострокових біологічних активів і
сільськогосподарської продукції**

Акти	Сільськогосподарська продукція, на яку поширюється П(С)БО 30	Додаткові біологічні активи, на які поширюється П(С)БО 30	Продукти переробки, на які не поширюється П(С)БО 30
Тваринництво			
Довгострокові біологічні активи			
основне стадо овець	молоко, каракульські смужки, вовна ,гній	приплід	пряжа, бринза, м'ясопродукти
основне стадо великої рогатої худоби	молоко, гній	приплід	сметана, масло, м'ясопродукти, сир
основне стадо свиней	гній	приплід	м'ясопродукти
Рослинництво			
Довгострокові біологічні активи			
виноградники	виноград	чубуки	виноматеріали, сокоматеріали
Сади дерева в лісі (лісовий масив)	плоди дерева, ділова, дрова	саджанці	сухофрукти, консерви фруктові, пиломатеріали

Придбані довгострокові біологічні активи зараховуються на баланс підприємства за первісною вартістю. На дату проміжних балансів і річного балансу довгострокові біологічні активи оцінюються за справедливою вартістю, зменшеною на очікувані витрати на місці продажу

Методичними рекомендаціями з бухгалтерського обліку біологічних активів передбачена їх класифікація, в основу якої покладено галузь аграрного виробництва і термін корисного використання, як представлено на рис. 4.

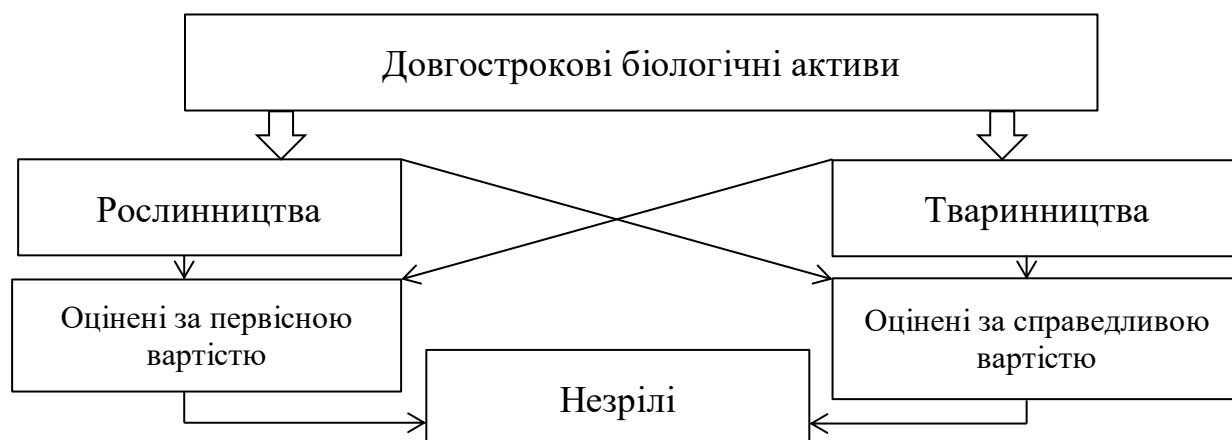

Рис. 4. Класифікація довгострокових біологічних активів відповідно до
Методичних рекомендацій бухгалтерського обліку

Висновки. За результатами дослідження визначення, класифікації та оцінки необоротних активів можна зробити висновок, що ця категорія бухгалтерського обліку є однією з найважливіших у господарській діяльності будь-якого суб'єкта господарювання, однак не можемо говорити про однозначність і простоту цього поняття у законодавстві. Тому виникає необхідність узгодження нормативних актів України і введення єдиного загальноприйнятого поняття необоротних активів, яке б в повній мірі розкривало економічну сутність та значення у процесі обороту капіталу підприємств.

Наукове видавня

**ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СТАЛОГО ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ
НАЦІОНАЛЬНОГО ГОСПОДАРСТВА:
ТЕОРІЯ, МЕТОДОЛОГІЯ ТА ПРАКТИКА**

Колективна монографія

За редакцією
Нспочатенко О.О.

Комп'ютерне верстання
Коректура

М.І.Мальований
Л.М. Абрамець

Видається в авторській редакції

Підписано до друку 26.06.2020 р. Формат 60x84/16.
Папір офсетний. Ум. друк. арк. 15.81
Тираж 300 прим. Замовлення № 1317

Видавць і виготівник «Сочінський М. М.»
20300, м. Умань, вул. Гицька, 18/19, вул. Садова, 2
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи
ДК № 2521 від 08.06.2006.
тел. (04744) 4-64-88, 3-51-33, (067) 104-64-88
vizavi-print.jimdo.com
e-mail: vizavi008@gmail.com
vizavisadova@gmail.com